

УДК 315.86

Теоретичні засади оцінювання ефективності державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці

А.О. ПЕЛИХ

Національна академія державного управління при Президентіві України,
м. Київ, Україна, E-mail: relykh1970@gmail.com

Авторське резюме

У статті розглянуто теоретичні засади оцінювання ефективності державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці, а також окреслено коло методологічних проблем побудови системи показників такого оцінювання.

Порівняльний аналіз підходів до оцінювання ефективності державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці, а саме: економічного, соціального, правового, соціально-орієнтованого, експертного, прагматичного, дозволив визначити останній як найбільш перспективний. Прагматичний підхід не вичерпується лише розрізненням ефективності результативної і економічної, а й дозволяє визначити цільову ефективність державної політики з точки зору відповідності її цілей нормативним ідеалам і ціннісним нормам, що приймається конкретним суспільством на певному етапі його розвитку.

Автором запропоновано розрізнити загальну і поточну ефективності функціонування державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці.

Загальна ефективність – це рівень захисту національних інтересів у військовій сфері. Поточна ефективність визначається ефективністю роботи органів державної влади та органів державного воєнного управління, яка полягає в розробці, прийнятті і організації виконання управлінських рішень щодо державного реагування на загрози воєнній безпеці.

Запропонований метод оцінки комплексної ефективності дозволяє точніше оцінювати діяльність органів державної влади у сфері реагування на загрози воєнній безпеці, що значно підвищує практичну значущість результатів цієї оцінки.

Ключові слова: ефективність, ефективність системи забезпечення воєнної безпеки, державний механізм реагування на загрози воєнній безпеці, підходи до оцінки ефективності функціонування державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці, види ефективності функціонування державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці.

Theoretical foundations of evaluation of the effectiveness of the state mechanism of response to the threats to the military security

A.O. PELYKH

National academy for public administration under the President of Ukraine,
Kyiv, Ukraine, E-mail: relykh1970@gmail.com

Abstract

In the article the author examines the theoretical foundations of evaluation of the effectiveness of the state mechanism of response to the threats to the military security. Also the author defines the area of the methodological problems of the construction of scorecard of such evaluation.

Comparative analysis of the approaches to evaluation of the effectiveness of the state mechanism of response to the threats to the military security, namely economic, social, legal, socially oriented, expert, pragmatic, allowed defining the last one as the most promising. Pragmatic approach is not confined only to distinction of the resulting and economical effectiveness, but also allows defining purposeful effectiveness of the public policy from the point of view of correspondence of its aims to the normative ideals and

© А.О. Пелих, 2015

value standards, which are accepted by the certain society on the certain stage of its development.

The author suggests to distinguish between general and current effectiveness of the functioning of the state mechanism of response to the threats to the military security.

General effectiveness is a level of national interests protection in the military sphere. Current effectiveness is determined by the work efficiency of public authorities and bodies of state military administration, which consists in the development, adoption and organization of implementation of administrative decisions concerning state response to the threats to the military security.

The proposed method for estimating the complex effectiveness provides a more precise tool for evaluation of the public authorities performance in the field of response to the threats to the military security, which greatly increases the practical significance of the results of this assessment.

Key words: effectiveness, effectiveness of the system of military security provision, state mechanism of response to the threats to the military security, approaches to evaluation of the effectiveness of the functioning of the state mechanism of response to the threats to the military security, types of effectiveness of the functioning of the state mechanism of response to the threats to the military security.

Постановка проблеми. В Стратегії національної безпеки України зазначено про необхідність створення ефективного механізму реагування на кризові ситуації, що загрожують національній безпеці [9].

Ця обставина і визначає зв'язок загальної проблеми з найбільш важливими науковими та практичними завданнями дослідження проблем теорії та практики державного управління національною безпекою України. Адже недосконалість правового, інституційного та науково-методичного забезпечення національної безпеки гальмує не лише створення ефективного державного механізму реагування на загрози національним інтересам, але й успішну реалізацію Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [10].

На підставі аналізу актуальних досліджень і наукових публікацій можна зробити висновок про те, що питанням підвищення ефективності державного реагування на загрози національним інтересам України присвячено чимало наукових праць вітчизняних дослідників, а саме: Г.П. Ситника, О.М. Суходолі, О.В. Устименка [2], А.І. Семенченка [7], В.Ю. Богдановича [1], В.О. Косевцова, В.М. Телелима, А.А. Лобанова [3] та інших. В цих працях автори вказують на відсутність методологічного забезпечення державного реагування на загрози національним інтересам, пропонують підходи до оцінювання ефективності функціону-

вання системи забезпечення воєнної безпеки, пропонують моделі оцінювання поточної ефективності державної політики захисту життєво важливих національних інтересів. А також варто навести публікації М.М. Шевченка з питань оцінювання ефективності функціонування державного механізму реагування на загрози національним інтересам [11-13] та наші публікації з цієї проблематики [5].

Незважаючи на значну кількість робіт, в яких розглядаються актуальні питання підвищення ефективності державного реагування на загрози національним інтересам України, маємо констатувати, що на сьогодні ще обмаль праць в яких би розглядалися методологічні проблеми оцінювання ефективності функціонування механізму державного реагування на загрози воєнній безпеці.

Саме тому **метою дослідження** є розгляд теоретичних засад оцінювання ефективності державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці.

Виклад основного матеріалу. Попередньо зауважимо, що для оцінки ефективності діяльності органів державного управління, що опікуються питаннями національної безпеки, можуть бути використані два підходи – економічний та соціальний [2; 7].

В державному управлінні національною безпекою головним результатом діяльності органів державної влади в основному є соціальний ефект, під яким

зазвичай розуміється створення безпечних умов для населення на території держави та за її межами, захист інтересів людини, суспільства, держави [4; 8]. У багатьох випадках соціальний ефект не піддається кількісному виміру (на відміну від економічного), і його визначають тими якісними зрушеннями, які відбуваються в державі.

Проте необхідно зазначити, що зведення оцінки ефективності функціонування державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці до оцінки тільки економічного і соціального ефекту досить вузько інформує про реальний стан справ. Це пов'язано з тим, що ефективність функціонування державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці не може бути виміряна яким-небудь одним показником, а визначається як результат складної взаємодії різних чинників. При цьому складність вироблення і виміру об'єктивних показників ефективності функціонування державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці визначаються наступними особливостями:

специфікою держави як складного суб'єкта управління, що має ієрархічну структуру;

труднощами формалізованого опису політичних, соціально-економічних та гуманітарних процесів, що протікають у державі в період воєнного стану, під час збройного конфлікту;

складністю отримання достовірної початкової інформації;

труднощами виміру окремих показників, які мають комплексний, узагальнений характер [5; 11-13].

Усі ці труднощі об'єктивні. Так, стан узагальненого показника залежить і від стану його складових, і від їх взаємовпливу. Але у багатьох випадках є можливість визначення ефективності роботи органів державної влади і загальної ефективності функціонування державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці як деякої інтегральної суми ефективностей. Це, у свою чергу, дозволяє розрізнити загальну і поточну ефективності функціонування державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці. Загальна ефективність – це

рівень захисту національних інтересів у військовій сфері. Поточна ефективність визначається ефективністю роботи органів державної влади та воєнного державного управління, яка полягає в розробці, прийнятті і організації виконання управлінських рішень щодо державного реагування на загрози воєнній безпеці.

Для оцінки ефективності функціонування державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці можуть використовуватися різні підходи, що відображають ті або інші критерії ефективності, а саме: правовий, соціально-орієнтований, експертний, прагматичний.

В рамках нашого дослідження особливий інтерес представляє прагматичний підхід, оскільки він потенційно найбільш об'єктивний і повинен бути, на нашу думку, визначальним в оцінці ефективності державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці. Проте для обґрунтованої оцінки ефективності діяльності держави, як «бюджетної установи», на основі прагматичного підходу потрібні нормативи по кожному з видів послуг або єдина база для порівняння, що нині відсутні в Україні. Тому в сьогоденних умовах можливе проведення тільки часткової оцінки ефективності на основі прагматичного підходу. Для цього можуть бути використані методи:

метод оцінки загальної ефективності державної політики захисту національних інтересів у воєнній сфері;

методи оцінки поточної ефективності, що включає в себе оцінку цільової, результативної і витратної ефективності функціонування державного реагування на загрози воєнній безпеці;

метод оцінки співвідношення цільової, результативної і витратної ефективності.

Зазначимо, що основними видами оцінки ефективності державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці можуть бути:

1. Загальна соціальна ефективність державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці, що передбачає комплексну оцінку рівня захисту національних інтересів.

2. Поточна ефективність державного механізму реагування на загрози воєнній

безпеці, що включає в себе:

а) цільову ефективність, тобто оцінку міри досягнення основних цілей державного реагування на загрози воєнній безпеці;

б) результативну ефективність, тобто оцінку структурної відповідності та здатності складових державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці до виконання завдань за призначенням, а також тривалість державного реагування на виявлену загрозу воєнного характеру;

в) економічну (витратну) ефективність державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці.

Загальна соціальна ефективність функціонування державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці виражається в динаміці відстоювання національних інтересів. При визначенні загальної соціальної ефективності функціонування державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці використовуються різноманітні методики за оцінкою якості відстоювання національних інтересів [5-6; 11-14]. Вони представляють собою експертні дослідження, соціологічні дослідження по вивченню питань військово-соціального управління, а також існує низка методик, що ґрунтуються на кількісних методах і використовують статистичні дані. Наприклад, в [12] зазначається, що традиційно критеріями експертного оцінювання ефективності військово-силового механізму врегулювання міждержавних збройних конфліктів є рівень досягнення визначених політичних та воєнно-стратегічних цілей, тобто досягнення перемоги меншими силами, в більш короткі терміни і «меншою кров'ю», нанесення великих збитків противнику. Варто зазначити, що ефективність (рейтинг) заходів оцінюється експертами на основі варіанта розвитку конфліктної ситуації за п'ятибальною шкалою: 0 – захід неефективний; 1 – захід надто малоефективний; 2 – захід малоефективний; 3 – захід недостатньо ефективний; 4 – захід ефективний; 5 – захід досить ефективний.

На першому місці в рейтингу ефективності заходів по врегулюванню міждержавних збройних конфліктів виявилися заходи військового характеру, за

ним йшли заходи інформаційно-психологічного впливу, економічні, політичні, дипломатичні, правові заходи.

Основним критерієм експертного оцінювання ефективності військово-силового механізму врегулювання внутрішніх конфліктів є оцінка створення умов для успішного врегулювання конфлікту і стабілізації обстановки. Тобто, в якості основного критерію ефективності застосування військової сили виступає кінцевий результат вирішення конфлікту на даному етапі, який виражається ступенем відповідності дій військ даній меті, де насамперед визначається проблема збереження життя громадян та ліквідація загроз, створення умов для нормального функціонування суспільства.

Критерієм дієвості застосування силової компоненти зазвичай визначають створення умов для успішного врегулювання конфлікту і стабілізації обстановки, а не величину збитку нанесеного противнику.

В якості основного критерію цільової ефективності застосування військової сили виступає кінцевий результат вирішення конфлікту на даному етапі, який виражається ступенем відповідності дій військ визначеній меті, де насамперед визначається проблема збереження життя громадян та ліквідація загроз, створення умов для нормального функціонування суспільства. Даний критерій може бути оцінений по трибальній шкалі (0 – відсутній успіх; 1 – військами надана певна допомога; 2 – деякий обмежений успіх; 3 – повний успіх).

Для ефективного функціонування й об'єктивного контролю в правовому просторі держави повинна бути визначена система показників оцінювання ефективності функціонування системи забезпечення воєнної безпеки. Така система показників буде ієрархічною й багатомірною. На верхньому рівні будуть комплексні (системні) показники, на нижніх – окремі часткові показники, за допомогою яких будуть оцінюватися окремі елементи системи забезпечення воєнної безпеки або виконання ними окремих функцій.

Кожен показник визначається, як правило, на рік і повинен мати три рівні градації [1, с. 280-281]:

необхідний – установлюється в правовому просторі (наприклад, Збройні сили України повинні відбити збройну агресію середнього рівня протягом одного місяця. У тому числі у місті Києві об'єкти оборонно-промислового комплексу, енергетична система й система державного управління повинні бути захищені від розглянутого супротивника на ___%. При цьому втрати не повинні перевищувати припустимі);

запланований – визначений відповідно до встановленого рівня загрози та запланованого рівня фінансування сектора безпеки і оборони;

реалізований – реально забезпечений наявними силами й способами при реально виділених ресурсах і фінансах (для оцінювання реалізованого показника розробляються в кожному випадку відповідні методики й інструкції. Наприклад, реалізований показник оцінюється, виходячи з досягнутих бойових можливостей Збройних сил й інших військових формувань, передбачених чинним законодавством, накопичених запасів, матеріальних і людських ресурсів, задіяних у системі забезпечення національної безпеки держави, обсяг і стан яких оцінюється по затверджених на період планування критеріях).

Найбільш інтегральним показником повинен слугувати рівень воєнної безпеки (необхідний або життєво-необхідний, запланований і реально забезпечений за певний проміжок часу).

Заплановану ефективність системи забезпечення воєнної безпеки держави відповідно до встановленого обсягу фінансування тоді доцільно оцінювати по співвідношенню:

$$E_p = \frac{\text{Запланований рівень воєнної безпеки } K_p}{\text{Необхідний (життєво-необхідний) рівень воєнної безпеки } K_g} \quad (1)$$

за умови передбаченого фінансування й при припустимому матеріальному збитку, екологічних і людських втратах

Встановленням допустимої межі реальної ефективності системи забезпечення воєнної безпеки можна більш

конкретно визначити сфери й рівні відповідальності керівних, адміністративних й забезпечуючих органів, а також посадових осіб у системі гарантування воєнної безпеки.

Результативні показники процесу державного реагування на загрози воєнній безпеці можуть оцінюватися як кількісно, так і якісно й використовуватися як критерії ефективності, коли організаційна структура змінюється у напрямі поліпшення одного або групи показників без зміни (погіршення) інших. Продуктивність апарату державного воєнного управління може визначатися обсягом виробленої в процесі управління інформації. Під економічністю апарату управління розуміються відносні витрати на його функціонування (наприклад, питома вага витрат на утримання апарату управління).

Для оцінки першої групи показників, що характеризують раціональність організаційної структури державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці, велике значення має її відповідність об'єкту управління. Це знаходить вираження в збалансованості складу функцій і цілей державного воєнного управління, відповідності чисельності військовослужбовців об'єму і складності визначених завдань, у повноті забезпечення необхідною інформацією та матеріально-технічного забезпечення процесів виконання визначених завдань.

Для оцінки другої групи показників, що характеризують здатність складових державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці до виконання завдань за призначенням, велике значення має адаптивність та гнучкість системи управління забезпеченням воєнної безпеки, оперативність ухвалення державно-управлінських рішень у сфері реагування на загрози воєнній безпеці, надійність апарату управління силами державного реагування на загрози воєнній безпеці.

Адаптивність державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці визначається його здатністю ефективно виконувати задані функції в певному діапазоні умов, що змінюються. Чим ширше цей діапазон, тим більш адаптивним вважається державний механізм.

Гнучкість системи управління характеризує можливість органів державного воєнного управління змінювати відповідно до завдань, що виникають свою роль в процесі ухвалення рішень і налагоджувати нові зв'язки, не порушуючи при цьому притаманну цій структурі впорядкованість.

Оперативність ухвалення державно-управлінських рішень у військовій сфері характеризує своєчасне виявлення управлінських проблем і швидкість їх вирішення, яке забезпечує максимальне досягнення поставлених цілей при збереженні стійкості налагоджених управлінських процесів.

Надійність апарату управління в цілому характеризується безвідмовним функціонуванням, тобто здатністю забезпечувати виконання завдань у рамках встановлених термінів і виділених ресурсів. Для оцінки надійності апарату управління і його підсистем можуть використовуватися рівень виконання планових завдань, дотримання затверджених нормативів і відсутність відхилень при виконанні вказівок.

Для оцінки третьої групи показників, що характеризують тривалість державного реагування на виявлені загрози воєнній безпеці, велике значення має відносна тривалість реагування системи забезпечення воєнної безпеки на виявлену загрозу.

$$E_r = \frac{\text{Реальне значення вектора показників основних властивостей державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці } K_r}{\text{Критеріальне значення вектора показників властивостей державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці } (K_g)} \quad (2)$$

при поточному фінансуванні й матеріально-технічному забезпеченні складових системи забезпечення воєнної безпеки

Тоді результативна ефективність державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці визначатиметься за формулою:

Висновки.

1. Порівняльний аналіз підходів до оцінювання ефективності функціонування державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці, а саме: економічного, соціального, правового, соціально-орієнтовного, експертного, прагматичного, дозволив визначити останній як найбільш перспективний.

2. Автором запропоновано розрізнити загальну і поточну ефективності функціонування державного механізму реагування на загрози воєнній безпеці. Загальна ефективність – це рівень захисту національних інтересів у військовій сфері.

Поточна ефективність визначається ефективністю роботи органів державної влади та органів державного воєнного управління, яка полягає в розробці, прийнятті і організації виконання управлінських рішень щодо державного реагування на загрози воєнній безпеці.

3. Прагматичний підхід не вичерпується лише розрізненням ефективності результативної (доцільної) і економічної (витратної), а й дозволяє визначити цільову ефективність державної політики з точки зору відповідності її цілей нормативним ідеалам і ціннісним нормам, що приймається конкретним суспільством на певному етапі його розвитку.

Тобто, запропонований метод оцінки комплексної ефективності дозволяє точніше оцінювати діяльність органів державної влади у сфері реагування на загрози воєнній безпеці, що значно підвищує практичну значущість результатів цієї оцінки.

Перспективним напрямом подальших досліджень вбачається у визначенні кількісних та якісних показників оцінки ефективності функціонування механізму державного реагування на загрози воєнній безпеці.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Богданович В.Ю. Теоретические основы анализа проблем национальной безопасности государства в военной сфере [текст] : [монографія] / В.Ю. Богданович. – К.: Основа, 2006. – 296 с.
2. Державне реагування на загрози національним інтересам України: актуальні проблеми та шляхи їх розв'язання: матеріали «круглого столу» (Київ, 19 лютого 2014 р.) / за ред. К.О. Ващенко, Г.П. Ситника. – К.: НАДУ, 2014. – 170 с.
3. Косевцов В.О. До питання оцінювання ефективності функціонування системи забезпечення воєнної безпеки держави / В.О. Косевцов, В.М. Телелим, А.А. Лобанов // Наука і оборона. – 2010. – № 3. – С. 8-12.
4. Новицький Г.В. Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки України [текст]: [монографія] / Г. В. Новицький. – К.: Інтертехнологія, 2008. – 496 с.
5. Пелих А.О. Воєнно-політична модель держави як інструмент при вирішенні завдань оцінювання ефективності функціонування системи забезпечення воєнної безпеки / А. О. Пелих // Досвід застосування збройних сил у світових війнах і воєнних конфліктах ХХ – початку ХХІ ст.: тенденції та закономірності // Збірник наукових праць / Кол. авторів. За ред. С. В.Сидорова. – К.: ЦП «Компринт», 2015. – Вип. 4. – С. 219-226.
6. Проблеми комплектування Збройних сил України військовослужбовцями служби за контрактом: соціальний аспект аналізу [текст] : монографія / [Т.Д. Глушкова, І.С. Печенюк, В.П. Фатенко та ін.] за заг. ред. М.М. Шевченка. – К.: Науково-дослідний центр гуманітарних проблем Збройних Сил України, 2007. – 172 с.
7. Семенченко А.І. Методологія стратегічного планування у сфері державного управління забезпеченням національної безпеки України [текст] : [монографія] / А.І.Семенченко. – К.: Вид-во НАДУ, 2008. – 428 с.
8. Ситник Г.П. Державне управління національною безпекою України [текст] : [монографія] / Г.П. Ситник. – К.: Вид-во НАДУ, 2004. – 408 с.
9. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» від 26.05.2015 № 287/2015 : [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070>
10. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» від 12.01.2015 № 5/2015 : [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/52015-18245>
11. Шевченко М.М. Методологічні підходи до оцінювання ефективності функціонування державного механізму реагування на загрози національним інтересам / М. М. Шевченко, А. О. Пелих // «Інвестиції : практика та досвід». 2015. – № 13-14. – С. 82-86.
12. Шевченко М.М. Дискурс ефективності військово-силового механізму врегулювання збройних конфліктів другої половини ХХ століття / М.М. Шевченко // Досвід застосування збройних сил у світових війнах і воєнних конфліктах ХХ – початку ХХІ ст.: тенденції та закономірності // Збірник наукових праць / Кол. авторів. За ред. С.В. Сидорова. – К.: ЦП «Компринт», 2014. – Вип. 3. – С. 105-110.
13. Шевченко М.М. Система критеріїв та показників оцінки поточної ефективності функціонування державного механізму реагування на загрози національним інтересам / М.М. Шевченко // Науково-інформаційний вісник Академії національної безпеки. – 2015. – № 1-2 (5-6). – С. 96-107.
14. Шевченко М.М. Філософсько-соціологічні аспекти формування воєнно-політичної свідомості військовослужбовців Збройних Сил України / М.М. Шевченко // Філософсько-соціологічні та психолого-педагогічні проблеми формування особистості офіцера ЗС України / Матеріали наукового семінару (Київ, 19 жовтня 2007 р.). К.: НАОУ, 2007. – С. 27-33.

REFERENCES:

1. *Bohdanovych V.Yu. Teoretycheskye osnovy analiza problem natsyonal'noj bezopasnosti gosudarstva v voennoj sfere (The theoretical framework for the analysis of problems of national security in the military sphere).* – K.: *Osnova*, 2006. – 296 p.
2. *Derzhavne reahuvannia na zahrozy natsional'nym interesam Ukrainy: aktual'ni problemy ta shliakhy ikh rozv'iazannia (State response to the threats to the national interests of Ukraine: urgent problems and their solutions): materialy kruhloho stolu (Kyiv, 19 liutoho 2014 r.).* – K.: *NADU*, 2014. – 170 p.
3. *Kosevtsov V.O., Telelym V.M. and Lobanov A.A. Do pytannia otsiniuvannia efektyvnosti funktsionuvannia*

sionuvannya systemy zabezpechennia voiennoi bezpeky derzhavy (On the issue of evaluating the effectiveness of the system of military security of the state). *Nauka i oborona*. – 2010. – № 3. – P. 8-12.

4. *Novyts'kyj H.V.* Teoretyko-pravovi osnovy zabezpechennia natsional'noi bezpeky Ukrainy (Theoretical and legal foundations of national security of Ukraine). – K. : *Intertekhnolohiia*, 2008. – 496 p.

5. *Pelykh A.O.* Voienno-politychna model' derzhavy iak instrument pry vyrishenni zavdan' otsiniuvannya efektyvnosti funktsionuvannya systemy zabezpechennia voiennoi bezpeky (Military and political model of state as an instrument for solving problems of evaluation of functioning effectiveness of the system of military security maintenance) // *Dosvid zastosuvannya zbrojnykh syl u svitovykh vijnakh i voiennykh konfliktakh XX – pochatku XXI st.: tendentsii ta zakonirnosti* // *Zbirnyk naukovykh prats'*. – K. : TsP «Kompynt», 2015. – № 4. – P. 219-226.

6. Problemy komplektuvannya Zbrojnykh Syl Ukrainy vijs'kovosluzhbovtsiamy sluzhby za kontraktom: sotsial'nyj aspekt analizu (Problems of the Armed Forces of Ukraine military contract service: social impact analysis). – K.: *Naukovo-doslidnyj tsentr humanitarnykh problem Zbrojnykh Syl Ukrainy*, 2007. – 172 p.

7. *Semenchenko A.I.* Metodolohiia stratehichnoho planuvannya u sferi derzhavnoho upravlinnia zabezpechenniam natsional'noi bezpeky Ukrainy (The methodology of strategic planning in the sphere of state management of Ukrainian national security maintenance). – K.: *Vyd-vo NADU*, 2008. – 428 p.

8. *Sytnyk H.P.* Derzhavne upravlinnia natsional'noiu bezpekoiu Ukrainy (Public administration of national security of Ukraine). – K.: *Vyd-vo NADU*, 2004. – 408 p.

9. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro rishennia Rady natsional'noi bezpeky i oborony Ukrainy vid 6 travnia 2015 roku «Pro Stratehiiu natsional'noi bezpeky Ukrainy» vid 26.05.2015 № 287/2015 (Decree of the President of Ukraine «On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine on May 6, 2015 «On National Security Strategy of Ukraine») : [Elektronnyj resurs] / Ofitsijne internet-predstavnytstvo Prezydenta Ukrainy. – Access mode: <http://www.president.gov.ua/documents/2872015-19070>

10. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Stratehiiu staloho rozvytku «Ukraina – 2020» vid 12.01.2015 № 5/2015 (Decree of the President of Ukraine «On the Strategy for Sustainable Development «Ukraine – 2020») : [Elektronnyj resurs] / Ofitsijne internet-predstavnytstvo Prezydenta Ukrainy. – Access mode: <http://www.president.gov.ua/documents/52015-18245>

11. *Shevchenko M.M., Pelykh A.O.* Metodolohichni pidkhody do otsiniuvannya efektyvnosti funktsionuvannya derzhavnoho mekhanizmu reahuvannya na zahrozy natsional'nym interesam (Methodological approaches to evaluation of the effectiveness of the functioning of the state mechanism of response to the threats to the national interests). *Investysii : praktyka ta dosvid*. 2015. – № 13-14. – P. 82-86.

12. *Shevchenko M.M.* Dyskurs efektyvnosti vijs'kovo-sylovoho mekhanizmu vrehuliuвання zbrojnykh konfliktiv druhoi polovyny XX stolittia (The discourse of effectiveness of the military and power mechanism of the armed conflicts settlement of the second half of the XX century) // *Dosvid zastosuvannya zbrojnykh syl u svitovykh vijnakh i voiennykh konfliktakh XX – pochatku XXI st.: tendentsii ta zakonirnosti* // *Zbirnyk naukovykh prats'*. – K.: TsP «Kompynt», 2014. – № 3. – P. 105-110.

13. *Shevchenko M.M.* Systema kryteriiv ta pokaznykiv otsinky potochnoi efektyvnosti funktsionuvannya derzhavnoho mekhanizmu reahuvannya na zahrozy natsional'nym interesam (Criteria and indicators system of evaluation of the current effectiveness of functioning of the state mechanism of response to the threats to the national interests) // *Naukovo-informatsijnyj visnyk Akademii natsional'noi bezpeky*. – 2015. – № 1-2 (5-6). – P. 96-107.

14. *Shevchenko M.M.* Filososfs'ko-sotsiolohichni aspekty formuvannya voienno-politychnoi svidomosti vijs'kovosluzhbovtziv Zbrojnykh Syl Ukrainy (Philosophical and sociological aspects of formation of military and political consciousness of the military servicemen of the Ukrainian Armed Forces) // *Filosofs'ko-sotsiolohichni ta psykhologo-pedahohichni problemy formuvannya osobystosti ofitsera ZS Ukrainy / Materialy naukovoho seminaru (Kyiv, 19 zhovtnia 2007)*. – K.: NAOU, 2007. – P. 27-33.

Пелих Анатолий Александрович – аспирант

Національна академія державного управління при Президентіві України

Адреса: 03057, м. Київ, вул. Ежена Поттьє, 20

E-mail: pelykh1970@gmail.com

Pelykh Anatoliy Oleksandrovych – postgraduate

National academy for public administration under the President of Ukraine

Address: 20, Ezhena Pottier Str., Kyiv, 03057, Ukraine

E-mail: pelykh1970@gmail.com